

שאלה - מתה מחמת מלאכה [שבוע ג]

גמ' צו: אביעיא להו כחש... עד ואי ליכא [1]

טור סימן ש"מ וב"י שם (ב) [2-3]

שו"ע חו"מ סימן שמ סעיף א' [4-5]

וסמ"ע שם ד וט"ז שם [5]

Optional נתיבות סימן שמ"א – י"ג [6]

ספק מתה מחמת מלאכה

טור שם (ה) וב"י שם [7-8]

רמ"א שם סעיף ג' וש"ך שם ז' [9]

גמ' צד: תדע עד ואיבעית אימא בשאילת [10]

מחנה אפרים שאלה סימן ג' [11]

מנחת פתים שם-א [12]

אור שמח שאלה פרק א' הלכה א' [13]

This week's learning is dedicated

לזכר נשמת

ר' יחיאל ישראל בן אלכסנדר חיים הירט ז"ל

by Mr. and Mrs. Akiva Hirth

ב צלואי צהמות נכסי מלוג שלה
 וזה בבעלים היא. שהיא עמו חדיר
 משנשאה: מאי שואל היו. מנישואין
 וזר: וחדר נפדה. וזכה הוא אף צפרה
 להשתמש זה כל ימי השמירות:

וְיִי אֱמֹר וְכֵן לָפָּה
וּפֶשֶׁךְ אִי שׁוֹאֵל הוּא
אִי יִשְׁוֹרֵר בֵּין יִשְׁרֵינִים

ומביעא ליה לרמי בר
זהרדר נסבה (ב) שואל
אל הוי ואתיא שאלה
זות שלא בבועלים או
דרות כדקיימא קיימא
ל הוי דאמי שאלה

ות שלא בבעלים אי
יירות בבעלים חיפוק^ט

(א) אלא כי קא מיבעיא
ברא אידיה פרה מעלמא
דרבנן דאמרי (ג) שואל
עי לך דודאי שאילה
לך (ד) אליבא דר' יוסי
עלים הראשונים מאי
י אמר רבא בעל לא
הוי (ה) אלא לוקח הוי

האשה שמכרה בנכסי
הבעל מוציא מיד
מא בעל בנכסי אשתו
לימעות לימעות בעל
קני איסורא לא ניהא
הי דהיתרא נמי לא
בית דין כי עבדו רבנן
לוקח הוי להיתרא

וְחֶקְרָה אֱלֹהִים אִמֹּר
אֶמְדִּי הַהוּא אֲמוּצִיָּא
בְּעֵינִי לְהוֹ כֹּחַשׁ בְּשֵׁר
רָר לִיהִי הַהוּא מִרְבֵּן
וְיֹא שְׁמִיה מִכְלָל דְּבִי
מִחִיב גִּמָּא (ג) לֹא
וְהֵא אֱלֹהִים אִמֹּר רַבָּא
שֵׁר מִחֲמַת מְלָאכָה
וְהֵא מִחֲמַת מְלָאכָה

לֹא יִמְעוּל כִּי־ן לְדִקְוֹרָה לֹא
נָסַן שְׁלוֹ וְאִינוּ מוֹעֵל אֶלָּא כִּי־

ב צאונכי צהמות וכסי חלוג שלה
 אלה בבבליים דיא. שהיא עמו חדיר
 משנשאל: מאי שואל דוי, מנישואין
 דור: וחדר נפבה, * וכה הוא אף צברה
 להשמש צה על ימי השמירות:
 במאי שואל ממנה דל, והוא ליה לאחר
 בשבור פרה מצינור והשאלה לאחור
 ומתה ראיפלינו רבנו ר' יוסי המהמחד

ב צאונכי צהמות וכסי חלוג שלה
 אלה בבבליים דיא. שהיא עמו חדיר
 משנשאל: מאי שואל דוי, מנישואין
 דור: וחדר נפבה, * וכה הוא אף צברה
 להשמש צה על ימי השמירות:
 במאי שואל ממנה דל, והוא ליה לאחר
 בשבור פרה מצינור והשאלה לאחור
 ומתה ראיפלינו רבנו ר' יוסי המהמחד

ב צאנז'ס' שהמות נכסי מלוג שלה
 יצאה בבעלים היא, שהיא עמו מדין
 השטתה: מאי שואל היו, מנישואין
 וזר: והדר נפדה, חכה הוא קף צברה
 והשטתה נה כל ימי השכיחות
 במאי שואל ממה היא, והיא אימי
 כשזוכר פרה מחזירו והשאלה לאחר
 ומתה דלפילגו רנן ור' יוסי בהמפקד
 (תל' ד: ה) ואמר רנן נצבע שוכר
 שמהם דכרם ופסור וזאור משל
 שוכר ור' יוסי אמור משל פרה
 נצבעים: ואליבא דרנן, דדינא לשואל
 שהדי דמשאל הוא ולא אלז צעלים
 הראשונים לו מיבעי בך דאפילו
 שואל הוא לא ידברה חיי גלוי

ב צאונסי הצמות נכסי מלוג שלה
 ויה בבעלים היא. שהיא עמו חדיר
 משכנה: מאי שואל היו. ממשותף
 ור: והדר נפבה. וכה הוא אף בפרה
 ובהשתמש זה לא ימי השמירות:
 ובה שואל במנהג הכל. וזה היה
 בשוכר פרה ומצירו והשאלה לאחר
 ומה דאפילו רבנן ור' יוסי בהמפקד
 (שם ד' ה'): ואמר רבנן שבע שוכר
 (שם) דרכה ופטור ואחר משה
 שוכר ור' יוסי אומר תשור פרה
 וצליבא רבנן. דלמא דשאל
 דמשאל הוא ולא אלז צעלי
 הרבאווים לא מינעי קך דאפילו
 הוא שאל כיון דלדידה בעי שלמי
 שטור צעלי צעליס היא כי מינעי
 קך לא יסי דלמור שלמינן לבעלי
 וצליבא לא צעליס היא מאי שאל
 היא ומנהג ושאל חייב צאונסי ומשל
 צעליס או שוכר היא ופטור מאונסין
 מאי שפירומה שהרי תקנו לה חממיס
 ובה פרה ובה שאל

ב צאנז'י הצוות נכסי מלוג שלה
 וזיה בבעלים היא. שהיא עמו חדיר
 משפחה: מאי שואל היו. ממשותף
 ודור: והדר נפבה. חנה הוא אף צברה
 לה צאנז'י חתמה זה כל ימי השמירה:
 ובה שואל מומנה הוא. וזה היה איה
 בעבור פרה ממזרו והשפלה לאחר
 וימחה דאפילו רצנו ור' יוסי בהמפקד
 (נעל ד' לה): ואמר רצנו שבע שוכר
 ששטמה דרכה ופסור וזאל משלם
 שוכר ור' יוסי אמר תמנה פרה
 לבעלים: ואציבא רדבנו. דלמנה דשאל
 נסדי דמשאל הוא ולא אלל צעלים
 הראשונים לא מינעי כך דאפילו
 הוא שאל כיון דלדידה בני שלמי
 נספור דשפלה צעלים היא כי מינעי
 כך לה יוסי דלמר תשלומין לבעלים
 נסחא לא צעלים היא מאי שאל
 היא ממנה ושאל חייב צאנז'ים ומשלם
 צעלים או שוכר היא ופסור מאונקין
 מאי סבירומה שהי תקנו לה תמנים
 דקנוה תחת פירות אם נצתי:
 וצא לקח הוי. ופסור: והבדל
 בעל יורש אשור דבר מורח: ומוצה
 וצואי מיד הקדוהות. אלמא אין לה
 שות למכור דהוא היא לקח ראשון:
 וימצא. כגון שפלו לה נכסים
 וצואי משפחה ועמיה מעות של
 וקדש ואין ידועין שכן של הקדש
 אמור רצנו בעל וזהו כן בכל הנכסים

ב צאונקס צהמות נכסי מלוג שלה
וזה בבעלים היא. שהיא עמו מדיר
משנשאה: מאי שואל הוי, מנישואין
דור: והדר נבבד. וזכה הוא קף צברה
להשתמש צה כל ימי השכירות:
ובואי שואל מנחה הוא, והוא ליה אייה
צבאכור פרה מחפיר והשאלה לאחר
ומתה דציילגור וקני ור' יוסן דהמפקד
(לפ"ד לה): ואמר רבן נצבע שוכר
צשמה דכרבה ופטור ושאל משלם
שוכר ור' יוסי אומר תמור פרה
לבעלים: ואליבא דרבנן, דלינא דשאל
מבדי דמשאל הוי ולא חלל צעלים
הראשונים לא חיצוי ולא דלפלי
הוא שאל כיון דלדידה צעי שלמי
ופטור דשאלה צעלים היא כי חיצוי
ק' לר' יוסי דלמר תשלומין לבעלים
השאל לא צעלים היא מאי שאל
הי ממנה ושאל חייב צאונקס ומשלם
צעלים או שוכר הי ופטור מאונקס
מאי שאלה פירה פקון לה נכסים:
ורקונה תחמ פירותיהם לא נצח"ס
אלא לוקח הוי, ופטור: ומתה.
צעל יורש אשתו דבר מורה: הבעל
ורוציאי מיד האקדוחות. אלמא אין לה
שות למכור דכחא הוי לוקח ראשון:
כגון נאפלו לה נכסים
ורוציאי משנשאה ועמיה מעות של
רקדס ואין ידועין שזן של הקדש
לאמור רבן צעל וזה הן בכל הנכסים
השתמשם ולאכול פירות וצתקנה זו
עשה שליט^ה נכסי הקדש לקטום
קא ס"ד שזו היא יצאחם למוחין ואפי'
עודן לדוריך ומונחין מי מעל בזהא
אפי' בעל. דאין היא מוסרית
לא תמליהם נקיים לו מומית
ציה: דהיתרא ניחא ליה ור':

ב צאונקי צהמות נכסי מלוג שלה
וזה בבעלים היא. שהיא עמו מדיר
משנשאה: מאי שואל הוי, מנישואין
דור: והדר גבדה. וזכה הוא קף צברה
להשתמש צה כל ימי השכירות:
ובואי שואל מנחה וואו ליה אייה
פריה מתפרו והשאלה לאתר
ומתה דלפילו רגנן ור' יוסן דהמפקדי
(גמ' ד' לה): ואמר רבנן נשבע שוכר
ששמה דכרכה ופטור ושאל משלם
שוכר ור' יוסן אומר תמור פרה
לבעלים: ואליבא דרבנן, דלינא דשאל
הסדרי דמשאל הוי ולא כלל צעלים
הוא שאל כיון ללדיה צני שלמי
שטור דשאלה צעלים היא כי חיצוי
ך לר' יוסן דלמר תשלומין לבעלים
השתא לא צעלים היא מאי שאל
הי ממנה ושאל חייב צאונקים ומשלם
לבעלים או שוכר הוי ופטור מאונקין
מצי שטרותיה שהרי תקנו לה כממס:
אמר רב תחם פירות אס נשתי"ס
אלא לקוח הוי, ופטור: ומתה.
צעל יורש אשתו דבר מורה: הבעל
ווציא מיד הלקוחות. אלמא אין לה
שמות למכור דכאן הוי לוקח ראשון:
וי מעל. כגון שנפלו לה נכסים
ואחריה משנשאה ועמיה משלו של
אקדש ואין ידועין שהן של הקדש
ואחר רבנן צעל וזהו הן כלל הנכסים
השתמש ולאכול פירות וצתקה זו
עשה שלי"ס צנכסי הקדש לקנותם
ק"ד שו' היא יצאם לתומין ואפי'
ערודן ומונחין מי מעל צהאלה
: יציע' בעל. דאין היא מוסרת
אלא מאליהם קניין לו ומיתת
ציה: דהיתרא ניהא ליה וכו':
דהיתרא נמי לא ניהא לה דלקני.
אלא ע"כ תקנו לו כממס: גמעי'
ד. של ישראל שצאמו דור שכל
קנותו משפט תליה צהן ועל ידיהן
האגות חוקות הממונות לצטר מלא
שן כמי שמקנו לו הם קניין וזו ונמלא
המקנין לנכסי הקדש והוציאם

ב צאונסי צהומט נכסי מלוג של
 וזה בבעלים הוא. שהיא עמו מדיר
 משתתף: מאי שואר' דוי, מיטשויף
 ור: ודור נפבר, * וכה הוא אף צברה
 ללהשתתף זה כל ימי השמירות:
 הוא ליה אחר
 משכור פרט מתמיר והשאלה לאמר
 ומתה דאפליגו רצנ' ור' יוסי צהמפקד
 (על ד' לה): ואמרי רצנ' נשבע שוכר
 משתתף כדכרה ופטור ושאל משלם
 משכור ור' יוסי אומר תמור פרט
 צעלים: ואליבא דרבנן, דלינא לשאל
 העדי משאל הוא ולא אלף צעלים
 הוא שאל כיון דלדידה צעי שלומי
 פטור דשאלה צעלים היא כי חצעי
 ד' לר' יוסי דאמר תלומין צעלים
 השתתף לא צעלים היא מאי שאל
 היא ממנה ושאל חייב צאונסי ומשלם
 צעלים או שוכר הי ופטור מאונסין
 ממאי שפירומה שהרי תקנו לה חכמים
 דקרונה חתם פירות אס נשתי':
 ואלא דוקא דוי, ופטור: ומתה.
 צעל יורש אשתו דער מורה: הבעל
 וצאי ביד הקדחות. אלא לא לה
 שותות למכור כהן הי לוקח ראשון:
 וי מעל. דאם נשפלו לה נכסים
 וצאה משתתף ועמיה מעות של
 קודש ואין ידועין שכן של הקדש
 לאמור רצנ' צעל וזה הן בכל הנכסים
 השתתף ואלכול פירות וצתקנה זו
 ששה שנים" נכסי הקדש לקדוש
 ק"ס שזו היא יציאתם לתולין ואפי'
 עזרן לרורין ומונחין מי מעל בזהא
 : יאבע' בעל. דלחן היא מוסרתן
 אלא מאליהם קנים לו ממינת
 ציה: דהיתרא ניהא ד"ה וכו':
 היתרא נמי ק"ס ניהא ד"ה דבבב'
 לא ע"כ ק"ס לו חכמים: וצעלי
 ד. של ישראל שצאנות דור שכל
 קנות משפט תליה בכן ועל יידן
 היות חוקות המחקקים לצבר מאל
 הי כמי שתקנו לו הם קנין זה ומנאלו
 הם המקנין לכסי ויהא: והואילא:
 וולין: ד"ה. כי עזר תקנתא
 היתרא צאונסא לא צעד תקנתא:
 ואמר רבא. עזרן לרורין ומונחין
 קנאם צעל ולא יאלו לתולין ואין כח
 עיל' אלא לכסויאם לתולין צעל מעל:
 תלתא. צעלים: ואיתרב. נשפעה:
 דיעל

ב צאנאס'י צהמות נכסי מלוג של
וזה בבעלים הוא. שהיא עמו מדיר
משגשגת: מאי שואל הוי, מנישואין
דור: ודור נפדה. * והנה הוא אף צברה
להשקטתם זה כל ימי השמירות:
לשואל שואל ממה הוא. והוא ליה אימי
לשכור פרה ממזירו והשאלה לאמר
וממה דאפילו רצנן ור' יוסי בהמפקד
(של ד' לה): ואמרי רצנן נשבע שוכר
שמהם כדרכה ופטור ושאל משלם
לשוכר ור' יוסי אומר תמזור פרה
לבעלים: ואיבא דרבנן, דדינא לשאל
לשואל ממשאל הוא ולא אלא צעלים
הראשונים לא מיעבד לך דאפילו
הוא שאל כיון לדלדה צעי שלומי
פטור דשאלה צעלים הוא כי מיעבד
לך לר' יוסי דאמר תמזור צעלים
השאלן שאל משלם צעלים הוא מאי שאל
והמנה ושאל מייד צאנאס'י ומשלם
צעלים או שוכר הוי ופטור מאנאנא
ממאי שמירותה שהרי תקנו לה חכמים
ירקונה תחת פירות אס נשצית*:
אלא לוקח הוי, ופטור: ומתה.
וצעל יורש אשתו דבר תורה: הבעל
באמר מיד האפיקוח. אלמא איין לה
שות למייר דהוא הוי לוקח ראשון:
וי מצי. כגון שנפלו לה נכסים
ואפיה משגשגת ועמון מעות של
וקדש ואין ידועין שהן של הקדש
ואלמור רצנן צעל וזה הן כל הנכסים
שמשגשגת ולאכול פירות וצתקנה זו
השגשגת שלי* צנאס'י הקדש לתקנה
קאן ס"ד שזו היא יצאמם לחולין ואפי'
עודן דרורין ומונחין מי מעל בהוצאה
: יאמר בעל. לזין היא מוסרתן
אלא מאליהם קנינן לו ממיתה
: ציה: דהירא ניהא ציה וכו':
הירא נמי ציה ניהא דה ציקני.
ללא ע"כ תקנו לו חכמים: גמעיז
די. של ישראל שפאחו דור שכל
קנות משפט תליה בן ועל ידיהן
ההגות חוקות המחוקקים לצטר מאן
לזין כמי שמקני לו הם קנין וזגמאז
ס המקני לנכסי והואילא
חולין: ד"ה. כי עמד תקנתא
היחבא ציקורה לא עבד תקנתא:
אמר רבא. צעודן דרורין ומונחין
קאס צעל ולא ילא לחולין ואין כאן
עיל. אלא כשצויהם לחולין צעל מעל:
ציתא. צעלה: ואיתר. צעשעיה
דינא

שואל הוי. קא ס"ד לט
שהוא עושה נסן מלאכתו:
במלאכתו והלא נשאלת לו
ואילן ומפקעת שמירת וכו'
הוי אמר רבא ^ה לפום
נפשך אי שואל הוי
אי שוכר הוי שכירות
מביעאי ליה לרמי בר
זהרדר נסבה ^ה שואל
אל הוי ואתאי שאלה
ות שלא בבעלים או
ירות כדקיימא קיימא
ל הוי דאתי שאלה
ות שלא בבעלים אי
ירות בבעלים תיפוק ^ה
אלא כי קא מביעאי
גרא איהי פרה מעמא
רובנן דאמרי ^ה שואל
עי לך דוראי שאילה
לך ^ה אליבא דר' יוסי
עלים הראשונים מאי
י אמר רבא בעל לא
הוי יאלא לוקח הוי
דאמר רבי יוסי ברבי
האשה שמכרה בנכסי
ה בעל מוציא מיד
מא בעל בנכסי אשתו
לימעות לימעות בעל
קני איסורא לא ניהא
די דהיתרא ^ה נמי לא
בית דין כי עבדו רבנן
לוקח הוי דהיתרא
ן תקנתא אלא אמר
א מירי דהוה אמוציא
בעיא להו כחש בשר
ר ריה ^ה ההוא מרבנן
יויא שמה מכלל דכי
לאו ממחייב קיימא ^ה לאו
תה אלא אמר רבא
תה מחמת מלאכה
תה מחמת מלאכה
ליה לאו לאוקמא
הוא גברא דשאל
אתא לקמיה דרבא
די דלאו שנית ביה

שואל הוי. קא ס"ד
שהוא עושה נסן מלאכה:
במלאכתו והיא נשאלת לו כ
ואילן ומפקעת ספרות וכו'
הוי אמר רבא ^(א) לפום
נפשך אי שואל הוי
אי שוכר הוי שכירות
ומביעאי ליה לרמי בר
זהדר נסכה ^(ב) שואל
אל הוי ואתיא שאלה
ות שלא בבעלים אי
ירות כדקיימא קיימא
אל הוי דאתי שאלה
ות שלא בבעלים אי
ירות בבעלים תיפוק ^(ג)
אלא כי קא מיבעיא
ברא איהו פרה מערמא
דרבנן דאמרי ^(ד) שואל
עי קך דודאי שאילה
לך ^(ה) אליבא דר' יוסי
עלים הראשונים מאי
י אמר רבא בעל לא
הוי ^(ו) אלא לוקח הוי
דאמר רבי יוסי ברבי
האשה שמכרה בנכסי
הא בעל מוציא מיד
מא בעל בנכסי אשתו
לימערז לימערז על
קני איסורא לא ניתא
די דהיתרא ^(ז) נמי לא
בית דין כי עבדו רבנן
לוקח הוי להיתרא
ן תקנתא אלא אמר
א מירי דהוה אמוציא
בעיא להו כחש בשר
ר ליה ^(ח) הווא מרבנן
וויא שמה מכלל דכי
מחייב נימא ^(ט) לאו
תה אלא אמר רבא
שה מחמת מלאכה
תה מחמת מלאכה
יה לאו לאוקמא
הוא גברא דשאל
אתא לקמיה דרבא
הדי דלא שנית ביה
מאי תיש ^(י) דהווא גברא
ל שלים ליה גרמא מעל
לא ימעול כיון דאיסורא לא
סן שלו ואינו מעל אלא כש

ב'ר' הו' מנז' לנמשך רנ"א
 עות (דף סו. וס"א) דמנן נכס'
 בלחמיות הנענן אלף דעדינא
 קמא נקרקע שנחמטע מדן
 שואל הו' או שוכר ר
 חורפא שבששא "מה
 שאלה בבעלים הו' א
 בבעלים הו' אלא כ' כ
 חמא דאגר מינא פרה
 הו' או שוכר הו' שוא
 בבעלים מפקעא שכיר
 דלמא שוכר הו' ושכ'
 ומאי שנא דאי שוא
 בבעלים מפקעא שכיר
 שוכר נמי הו' יתי' שס'
 שכירות שלא בבעלים
 לרמי בר חמא כגון דא
 והדר נסבה ואליבא ד
 משלם לשוכר לא תיב'
 בבעלים הו' כי תיבעי
 דאמור תחזור פרה לב'
 שואל הו' או שוכר הו'
 שואל הו' ולא שוכר
 מדרבי יוסי בר' חנינא
 חנינא באושא התקינן
 מלוג בחי בעלה ומת'
 הלוקחות בעי רמי בר
 מי מעל אמר רבא מאן
 דהיתרא ניהא ליה דלי'
 ליה דליקני תימעול איה
 ניהא לה דליקני נימעלו
 תקנתא ואמרו בעל
 דאיסורא לא עביד רבנ'
 רבא בעל מעל כששוינא
 מעות הקדש לחולין איש'
 מחמת מלאכה מאי אמ'
 ורב חלקיה בריה דרב א
 מתה מחמת מלאכה
 לאוקמא בכילתא שאיל
 לא מיבעיא כחש בע'
 דפמור אלא "אפי' מ'
 נמי פמור דאמור ל
 בכילתא שאילתה ה
 נגא מחבריה איתבר
 אמר ליה יו'ל איתי' ס'

ב'ר' הו' מנאי למיפקד רכב
 ועת (דף סו. וס) דתמן נכסי
 בנאמרותיו הנבעל אלף דעדינא
 קמחא נקרקע שנחמטע מדן
 שואל הוי או שוכר ה
 חורפא שבששתא *מה
 שאלה בבעלים היא א
 בבעלים היא אלא כי כ
 חמא דאגר מינה פרה
 הוי או שוכר הוי שוא
 בבעלים מפקעא שכיר
 דלמא שוכר הוי ושכ
 ומאי שנא דאי שוא
 בבעלים מפקעא שכיר
 שוכר גמי הוי תיתי שס
 שכירות שלא בבעלים
 לרמי בר חמא בנן דאמ
 והדר נסבה ואליבא ד
 משלם לשוכר לא תיב
 בבעלים היא כי תיבעי
 דאמר תחזור פרה לב
 שואל הוי או שוכר הוי
 שואל הוי ולא שוכר
 מדרבי יוסי בר' חנינא
 חנינא באושא התקינו
 מלוג בחיי בעלה ומת
 הלקוחות בעי רמי בר
 מי מעל אמר רבא מאן
 דהיתרא ניהא ליה דליק
 ליה דליקני תימעול אי
 ניהא לה דליקני נימעול
 תקנתא ואמרו בעל
 דאיסורא לא עביד רבנ
 רבא בעל מעל כששויצי
 מעות הקדש דחולין אי
 מחמת מלאכה מאי אמ
 ורב חלקיה בריה דרב א
 מתה מחמת מלאכה
 לאוקמא בביתא שאיל
 לא מיבעיא כחש בע
 דפטור אלא "אפי" מ
 נמי פטור דאמר ר
 בביתא שאילתה ה
 נגא מחבריה איחבר
 אמר ליה 'יול' אייתי ס
 ויאפטורוי ליכא סהדי
 אתא לקמיה דרב א"ל זי

אמר רבא לפרס חורפא שבשת
ממחמי דפפרק אלמנה דיי
מלוה אם פתחו פתחו לה אלמנה אינס
פפרק אי נמי היא ממוחמי איכא לא
שומרינן כדלמר נשבעה (עלי דף טו.)
שומר חנם אינו נשבע שומר שכר אינו
משלם וה"ה שואל דוכי יטאל קאי
אמאי דקא אירו קרא לעיל:
דאגר מניה פרה ודדר נפבה.
וה"ה דמאי למימר דשאל
מניה פרה מילתא דשכחא נקט:
אי שובר נמי הוי תתרי שבירות כו'
ולא מסתבר ליה למימר דדוקא
שאלה שהוסף להמחייב באונסין
מפקע שכירות שמחילה:
בער בנכסי אשתו לא שואל הוי
ולא שובר דוי. [א] ומיהו
נראה לר"י דשומר חנם הוי ותיב
נפשיעה ולפי ה' הלווק דהמה
לשלים יום אע"ג דלא שואל דהמה
לא שובר דנשנן מקם לקח מכל
מקום שומר חנם הוי: **אלא** לוקח
הוי מדריב יומי ברבי חגיגה. וה"ה
לימא דיורש הוי דהיכא דאיכא פסידא
לאחריתא הוי יורש ולא לוקח כדלמר
[א] וסוף פ"ט עותין (ע"ה דף קלז):
בכאמרי פסידא דאם תכלה תמחייב
נגיגיה וצדיקה אי הוי יורש כדלמר
נכא באלו גערוט (בבבס דף לד):
תומים שמתי להם אציה פרה שאלה
נמחה בחוך ימי שאלתה או נאנסה
יון חייבין באונסין משמע דנגיגיה
נאנסה חייבין ואל ללא שויה רבנן
ירש אלא משום פסידא דלאנלמו
די שמהל מיוונת מונכסי כדלמרין
ותם אכל משום פסידא דמשאיל
יון לו לעשות^ה כיורש לחייב נגיגיה
וצדיקה שאם ירלה לא יטאלו דמי
ותפסו להשאלין ונמי כאלו אפסד
נפשיה: **בער** בנכסי אשתו מי
ע"ה. מי אמרינן צעל מעל שהוא עושה
יקר המעשה שנשאל ועל ידי זה
ככה בנעוה או דלמא היא עשהה
ויקרא המעשה שהיא נשאלת לו או
אמר בית דין עשו עיקר המעשה
למקו עינה בנעוה: **אמר** רבא
אין נמוצי נמוצי בעל. הלא לא
שמה שום מעשה^ה דאסורא לא יחא
ה דליקני לא היה צריך למעט
ה דלפי יחא לא היה דליקני הכל
ה שצדיקה אפילו על אחרים ועל
אין לא היה הורה ה"ה חגיגה

אמר רבא לפרס חורפא שבשת
ממנמי דפפרק אלמנה די
מלוג אס פפתו פפתו לה אלמנא אינס
פפרק אי נמי הויאס אלמנא אינס לא
שומרין כדמאר ברכינא (גמל דף טו.)
שומר חנם אינו נשבע שומר שכר אינו
מתשלם וזה"ש שואל דוכי יטאל קאי
למאי דקא איירי קראי לעיל:
דאגר מינה פרה ודדר נבדה.
וזה"ש למאי דמאי פרה שאל
מינה פרה אלא מילתא נמימאר נקט:
אי שוכר גמי הוי יתתי שכירות כו.
ולא מסתבר ליה למימר דדוקא
שאלה שהסופק להסמיך צאונסקי
מפסקי שמירות שנתחילה:
בבער בנכסי אשתו לא שואל הוי
ללא שוכר דא. [א] ומייר
וראה לרי"ד לשומר חנם הוי ומייר
שפסיקע ולפי זה הלוקח חמה
שגלגלים יום א"ע"ג ללוא שואל הוי
לא שוכר דגלגלן מקם לקם מכל
לוקח שומר חנם הוי: **אלא** לוקח
שדרי יום ברי חנינא. וזה"ש
לימא דירור הוי להפכה דליכא פסידא
והחריגה הוי יורש ולא לוקח כדאמר
סוף פ' יט טולין (ב"ב דף קלג.) והכא
ליכא פסידא דאס שאלה חששה תמידי
נגיזה וצריכה אי הוי יורש כדאמר
צאלו נעוטה (כתות דף קלג.)
חומס שניתה לאס צריכה פרה שאלה
נמחה בחור ימי שאליתה או נאנסה
יון חייבין צאונסקי משמע דנגיזה
נעוטה חייבין וי"ל דלא שזיה רבנן
ירש אלה משום פסידא דאלמנא
ותם אס נאנסה פסידא דמלחיל
יון לנו לעשות^א כירש לחייב דנגיזה
נעוטה צריכה שאס ירעה לא יטאלנו דמי
ותקן להשאלו והוי כאלו אפסיד
נעוטה: **בבער** בנכסי אשתו מי
עשה. מי אמרינן בעל מעל שחור עושה
ויקר המעשה שנעשה ועל ידי זה
ככה נצמעה או ללמא היא עשהה
ויקר המעשה שהיא נשאלה לו או
למא ציה דין עשו עיקר המעשה
ותקן עיכבה נצמעה: **אמר** רבא
אמר נמימר נמימר בעל. הנה לא
שחור משום^א דלוקח^ב לה מילתא
ה די לקיני לא היה צריך למעס
דלפי ניהא ליה דליקני הכל
ה שציה אפילו של אחרים ושל
קדש לא היה קוונה כי לא תקנו
חמסי וזה"ש האך היה לו למעול
וישאלו לצדו בלא לקימת מעוה
אלא לפי שבג ב"ב הוצרך להאי
עמא נקטיה נמי הכא אי נמי נקטיה
לז אחרים ואילו מתבין נעטילו לה

[illegible][illegible]

רש"י המ' שוקאי דקורא. נעלי נמים של קורא שאין מגיעין למעות עד יום השוק: לא עברי. על שכן פועלים: מידע ידעי דליומא דשוקא סמכי. להגיע למעות הילכך אפילו דלית ליה [מעות] יא גביה לא עברי דלדעתא דהכי איתגר ליה וכיון דליומא קמא לא עבר מו לא עבר כדאמרין לעיל שאינו עובר עליו אלא בקר ראשון: אבל משום כל תשעה עובר. מיום השוק ואילך. וכמו דנמוקי יוסף (ס' ד"ה גרסינן) נראה לי דנפקא מינה להי שאינם רגילים לפרוע חיקף עד שיעשו חשון ממה שחייב לו שאפילו יתבעו קודם חשון אינו עובר ואפילו לא יתבע לו אלא דבר מועט שהוא ידוע שהוא חייב לו אפילו בלא חשון:

(ט) י אין בעל הבית עובר משום כל תלין אלא אם כן תבעו השכיר דא תבעו או שתבעו ולא היו דו מעות דיתן או שהמחזהו אצל שולחני דיתן דו וקבל עליו דיתן דו אינו עובר. משנה ג' שם אמר שכן את האדם וכו' יש בו משום דיומו מתן שכרו (דברים כד טו) יש בו משום כל תלין פעולת שכר (ויקרא י"ג) אימתי בזמן שחשבו לא תבעו אינו עובר עליו המחזהו אלא חנוי או אצל שלחני אינו עובר עליו. ובגמרא (ק"ב) חנו רבנן לא תלין פעולת שכר יכול אפילו לא תבעו תלמוד לומר אתן לדעתך יכול אפילו אין לו תלמוד לומר אתן שיש אתן יכול אפילו המחזהו אצל חנוי ואצל שולחני תלמוד לומר אתן ולא שהמחזהו אצל חנוי ואצל שלחני. ופירש רש"י לדעתך. ולא מדעתו. ולשון הרמב"ם בפרק י"א מהלכות שכירות (ה"ד) או שחשבו ולא היה לו מה יתן

אפילו יש לו מעות ומיום השוק ואילך אם אינו נותן לו עובר משום אל תאמר לרעך לך ושוב: (ט) י אין בעל הבית עובר משום כל תלין אלא אם כן תבעו השכיר. לא תבעו או שתבעו ולא היו לו מעות ליתן לו או שהמחזהו אצל שולחני ליתן לו וקבל עליו ליתן לו אינו עובר אפילו אם אין לבעל הבית ביד שולחני כלום. ואם המחזהו אצל שולחני ואין לו בידו כלום וזה לא אמר בפירוש אני פוטרך אלא בסתם ולא קנו מידו יכול השולחני לחזור בו מליתן לו ואז הוא דבר פשוט שחזור ותובע מבעל הבית אלא אפילו אם אין השולחני חוזר בו יכול לחזור ולתבעו מבעל הבית: (י) יא דין שבועת השכיר שנשבע ונוטל כתבתי למעלה בסימן פ"ט:

הלכות שואל

סימן שמ

פרטי דמי דיינים המבוארים בזה הסימן

[א] השואל מחבירו בהמה או מטלטלין חייב על כל מה שארע בה אלא אם כן הוא מחמת מלאכה: [ב] אם שינה בה לעשות דבר חוץ מהמלאכה ששאלה בשבילה: [ג] נכחש הבשר מאליו וסופו לשוב פטור: [ד] נכחשה מאלוה ומתה: [ה] פירוש מתה מחמת מלאכה: [ו] השואל בהמה לילך דרך ידוע ובאותו דרך באו עליו לסטים או חיות ואנסוהו ממנו: [ז] ההוא דשאל שונא מחבירה ואכלה עכברים טובא ומתה: [ח] השואל פרה מחבירו מאימתי הוא חייב בשמירתה ובמונחיה: [ט] שלחה לו המשאיל על ידי אחר ומתה בדרך: [י] אמר לו השואל הכישה במקל והיא תבא מאלוה ועשה כן המשאיל ומתה בדרך: [יא] אם החזירה השואל על ידי אחר ומתה בדרך: [יב] עד אימתי יכול המשאיל לחזור בו מלהשאל:

(ה) א השואל מחבירו בהמה או כלים או כל מטלטלין ונאנסו בידו כגון שמתה

לו וכתב הרב המגיד פרשו שלא היו לו מעות נעין שהוא חייב ליתן לו כמבואר פרק ט' (ה"ט-ט) עכ"ל: דיתן דו. לשון הרמב"ם בפרק י"א מהלכות שכירות (ס"ג) או שהמחזהו אצל אחר וקבל הרי זה פטור ומפרש רבינו דהיינו לומר שקבל עליו ליתן לו ופשוט הוא וקצת משמע שאפילו לא נתרצה הפועל בהמחאה זו כיון שקבל עליו הלה ליתן לו שוב אינו עובר: ורמ"ש אפילו אין לבעל הבית ביד שולחני כלום. כן כתב רש"י שם בפירוש המשנה הנכרם (ק"א. ד"ה הממנה) וכן מבואר שם בגמרא בדברי הר"ף (ס"ה) והמספוט (ק"ב ד"ה חחר) והרא"ש (ס"ה מג) ז"ל: ורמ"ש ואם המחזהו אצל שולחני ואין לו בידו כלום וזה לא אמר ליה בפירוש אני פוטרך וכו'. שם (ק"ב) בגמרא אמרתינו דהמחזהו אצל חנוי או אצל שולחני אינו עובר אינעו להו חחר או אינו חחר רב ששם אמר אינו חחר ורצה אמר חחר וכתב הרא"ש (ס"ג) אם השלחני אינו רוצה ליתן לו פשיטא דחחר אפילו אומר אני סומך על השולחני נמנעם שלשמן שהרי השולחני יכול לחזור בו כיון דאין לבעל הבית בידו כל מלוה ולא פקדון אלא שלחני מקיף לבעל הבית ואין הלה כרע ששם כיון יב שהשלחני יכול לחזור בו גם הפועלים מחרים ומובעים מצעל הבית דלשו בשופטני עסקינן שהשלחני לא יתן לו אם ירצה והם יפטרו את צעל הבית ויפקדו שכרן ואפילו אם מחל לו מחילה בטעות היא אלא כי פליגי בשלחני אינו חחר אם יכולים לחזור ולתבעו מצעל הבית אם ירצו רב ששם אמר אינו חחר לפי שמחל לבעל הבית כל זמן שהשלחני אינו חחר רב ורצה אמר חחר דלא חשיב ליה מחילה והלכה כרבה דמתניתין דייק כוונתו ומכאן ראייה דמחילה לא נעץ קנין דהכא בלא קנין איירי דאין צקין פשיטא דליתן חחר דכיון שהקנה לו ודאי לפטרו לגמרי נמכוין ואפילו לא יתן לו השלחני דאי לפטרו כשימך לו השלחני לזה לא הוצרך קנין שכבר נפרע אלא ודאי מיירי בלא קנין ואפילו הכי אמר רב ששם אינו חחר משום דמחל לו ורצה דאמר חחר משום דלא חשיב ליה מחילה עכ"ל. וגם הר"ף (ס"ג) פסק כרבה: (י) יא דין שבועת השכיר שנשבע ונוטל כתבתי למעלה בסימן פ"ט. שם נכתב:

שם פרטי דמי דיינים המבוארים בזה הסימן

[א] השואל מחבירו כלי זין להלחם עם השונאים ובמלחמה נטלו הכלי זיין ממנו: [ב] השואל כלי מחבירו והחזירו ליד אשתו ובניו ונגנב או אבד עד שלא ידע המשאיל: [ג] השואל כלי מחבירו ונאבד המשאיל אומר סלע היה שזה והשואל אומר איני יודע ועד אחר מעיד שאינו שוה אלא שקל: (ה) א השואל מחבירו בהמה או כלים או כל מטלטלין ונאנסו בידו כגון שמתה או נשבר או נשבה חייב ואין צריך לומר שחייב

פרישה

אפילו יש לו מעות. דלדעתא דהכי נשכר לו ואפילו תבעו לא עבר עד יומא דשוקא. רש"י שם: ומיום השוק ואילך [כו'] משום אל תאמר בך. אבל לא משום כל תלין ואפילו לא תבעו עד עתה ולא אמרין שיהיה יום השוק מיום ראשון: (ט) לא תבעו בך ולא היה לו מעות. גרייטא שם דף ק"ב ע"א דדרשין אתן לדעתך (פירוש ולא מדעתו של פונצו) אתן כשיש לך אתן ולא שהמחזהו אצל חנוי: וקבל עליו דיתן דו. זה לשון בית יוסף וקצת משמע שאפילו לא נתרצה הפועל בהמחאה זו כיון שקיבל עליו הלה ליתן לו שוב אינו עובר עכ"ל בית יוסף. ומה שכתב רבינו אחר כך חה לא אמר בפירוש אני פוטרך אלא בשם כו' דמשמע דנקבל עליו על כל פנים איירי שם מיירי דהפועל רוצה לחזור אצל לענין שאין צעל הבית עובר אפילו בלא קנין עליו נמי

הגהות והערות

[א] תיבת "מעות" נוסף בדפוסים המאוחרים ע"פ רש"י לפנינו וכן איתא ברש"י "אית" ליה: יב ברא"ש לפנינו איתא "ויכיון":

בגניבה ואבידה. מפורש נחורה (שמות כג יג) ונחמתימן פרק הפועלים (כ"מ ג.) ופרק ארבעה שומרים (שעטות מט.) מן השואל משלם את הכל: וב"ש אב"ד ב"ד קלקול שאירע בה מחמת מלאכה ששאלה בשבילה לא מיבעיא אם הוכחשה מחמת מלאכה שהוא פטור מכל אלא אפילו מתה מחמת מלאכה פטור. נפרק השואל (ט.) איננו נשקף כשנר מחמת מלאכה מאי ואסיק רבא לא מיבעיא כשנר מחמת מלאכה דפטור אלא אפילו מתה מחמת מלאכה נמי פטור דאמר ליה לאו לאוקמא כלימא שאלתה: [א] ראובן שאל

מס (מי רבא ס"ה) ושומר שכן (מי סג ס"ה) ושוכר (מי סז ס"ה) וכן הוא הלשון ברמב"ם פרק א' להלכות שאלה (ה"ה) אלא שרבינו כתב מחלה ונאנסו בדו וכו' כדכתיב קרא (שמות כג יג) וכי שאל וגו' ונשנר או מת בעליו אין עמו שלם שלם וכדי שלא נצין דדוקא נשנר או מת דמשנורה ומתה לא ילפינן דמה לשנורה ומתה דלא אפשר למיטרה ואמרי תאמר נגנזה וכו' לכך כתב דקרא רבותא אשמועינן דאפילו נשנר או מת ואין צריך לומר שחייב נגנזה ואע"פ והיינו עעמא דלפינן להו נקל וסומר משומר שכן כדאיתא ריש פרק השואל (ריש דף י"ה.) אלא הרמב"ם כתב מחלה השואל כלים וכו' ואע"פ

ממשעון כלי זין להלם עם השונאים ונפלו בני העיר צד השונאים ולקחו הכלי זין מראובן הו' כמתה מחמת מלאכה ופטור כך כתוב בתרומת השן סימן ע"ח והביא ראיה לדבר (א*): ברב נמוקי יוסף בפרק הגזול ומאכל (ב"ק נט.) ד"ה חייבין [א] השואל חמור לרכוש עליה שלוחו ומתה בדרך והדבר פסק אם מתה מחמת מלאכה כיון דקיימא לן (במסות נד:) דאין חייב עליה עד שעת אונסין פטור שהרי זה כאומר איני יודע אם הלוייתי (ב"ק קמ.) אלא השואל חמור לרכוש עליה ומתה לשלוחו והדבר פסק אם מתה מחמת מלאכה חייב שהרי הוא פושע עליה כשנתנה לשלוחו שהרי אין השואל רשאי להשאל (גיטין כט.) והוא מתחייב משעת שאלה והרי זה כאומר הלוייתי ואיני יודע אם פרעתיך שהוא חייב (ב"ק קמ.). ברב המדברי נפרק שטעמא הדיינים (שעטות ס"י משפט) השואל צ"ח מחזירו ונפרסה פטור ועיין שם: (ב) וב"ש והוא שלא ישנה לעשות בה דבר אחר חוץ מהמלאכה ששאלה בשבילה. נפרק השואל (ט.) ההוא גצול דשאל דוולא מחזירה אימנר אלא לקמיה דרב פפא אמר ליה אימי סהדי דלא שנית צ"ח ואיפטר: ובתחלת הלכות שאלה

נגנז ואפילו נאנס אונס גדול וכו': וב"ש אב"ד ב"ד קלקול וכו'. מימרא דרבא פרק השואל (סוף דף י"ו) ונראה דלפי דקס"ד דכיון דאפילו נמתה שלא מחמת מלאכה חייב כל שכן נמתה מחמת מלאכה דשואל גופיה קא גריס לה דמתה דפשיטא דחייב להכי קאמר רבא דליתא אלא לא מיבעיא אם הוכחשה מחמת מלאכה דהדרגא בריא דפטור השואל שאל דעת כך השאלה המשאל שיעשה זה מלאכה ומסתמא תהא כחושה מחמת מלאכה אלא אפילו מתה נמי פטור דלא הוה ליה להשאלה למלאכה כל שאינו יודע זה שחולל נסבול אותה מלאכה והיינו דקאמר התם לאו לאוקמא כלימא שאלתה ומדברי הרמב"ם למדנו לפרש כך הביאו בית יוסף (ס"ה): (ג) וב"ש והוא שלא ישנה וכו'. הכי איתא התם אימי סהדי דלא שנית צ"ח ואיפטר פירוש ואי לא מימי סהדי ישבע השואל שלא שניה וכלקמן בתחלת סימן ע"ח: (ג) וב"ש וכן נבכחש הבשר מאדיו וכו'. פסק כחכמי נרפח שהביא רבינו דבריהם ודברי החולקים לעיל בסימן ע"ח סעיף ו'.

(ה"ה) כתב הרמב"ם השואל כלים או צהמה וכו' אלא אם מתה קודם שיפדוהו זה בן או שרכב עליה או דש זה ומתה כשהיא דשה או בשעת רכיבה הרי זה חייב לשלם. ודבריו מוטלים שכיון ששכרה ג' לחרוש זה כשרכב עליה או דש זה הרי זה משנה ממלאכה ששאלה בשבילה וחייב חה לשון הרב המגיד או שרכב עליה וכו' פירוש כגון ששניה ממה ששאלה אפילו הייתה מלאכה קלה זו שעשה זה ממלאכה ששאלה חייב [ב] חוה שאמרו צמרא (ט.) דלא שני שהכוונה שום שינוי ואפילו צאותה מלאכה אפשר לו לשנות ויחייב כגון ששאלה לחרוש וחרש זה ביום ובלילה שלא בדרך כל הארץ וכן כל כיוצא בזה וכן כתב ז"ל עכ"ל: (ג) וב"ש וכן אם נבכחש הבשר מאדיו ופדוהו לחזור פטור. שם כתב הרא"ש (ס"י ד) חה לשנו השוכר צהמה מחזירו ועלה

דרכי משה

ש"מ (א*) מהאי שונא אכלה עכברים (כ"מ נז.) [א]:

פרישה

ואין צריך לומר שחייב בגניבה ואבידה. והא דכתב רמב"ם זה ולא קמן אפשרותא משום דצמרא איתא פרק השואל ריש דף י"ז ג"ה וז"ל גניבה ואבידה שואל מנלן וכי חיתא חילף משנורה ומתה מה לשנורה ומתה דלא אפשר לנעיל למטרם ולחמרי תאמר צמרא גניבה ואבידה דאפשר למטרם ולחמרי (ואיכא למימר יחזור בעליה אחריה אולי תמלא. רש"י) אמרם קל וסומר מה שומר שכן דלא מחייב בשנורה ומתה חייב צמירה ואבידה כו' וכי חיתא מה שומר שכן שכן משלם חסומי כפל צמורן טענה למקין מוויין (דלענין מופטר בתשלומין הו' אונס וכו' מלי למיפטר נפשיה מתשלומי קרן וטוען טענה גנב הו' לענין כפל אם נשבע וכו' עדים שהיא אכלה. רש"י) אפילו הכי קרא דשואל (דמחייב על כל פנים) עדיפא חי נמי קטנר למקין מוויין גולן הו' עכ"ל הגמרא ורש"י. חוה שכתב רמב"ם ואין צריך לומר כו' דלא חיתא מדכתב הסורה שטרה ומתה דדוקא כן חייבין ולא גניבה ואבידה

ש"מ (ג) והוא שלא ישנה. ריש פרק השואל. וכתב המגיד משנה דמשמע שלא ישנה שום שינוי ואם שינה אפילו ממלאכה כבידה [לקלה] חייב ע"כ. וז"ל דאפילו הרא"ש ורבינו דס"ל לעיל בסימן ש"ח

הגהות דרישה ופרישה

ש"מ [א] עיין שם דלא מייתי ראיה דאכלה עכברים ומת [ד] הוא לישנא בתרא, אלא מחברו עליה עכברים ומת דהוא לישנא קמא מביא ראיה עי"ש: [ב] עיין דרישה שם כתבתי דאפילו להרא"ש והטור סיעתייהו דס"ל דמותו לישנות במשא בהמה וספינה להשוה לה וכל שכן להקל ממנה דמ"ש מסימן [ש"ח] ושי"א דשאני הכא דמתה הבהמה ומצאה מקום לגנוח ונחיה [וכמ"ש הטור בסימן שי"א ס"ד עי"ש]:

הגהות והערות

ש"מ [א] עיין ש"ח סימן רצא ס"ק מר שמישיג על נמוקי יוסף ולא סבירא ליה כוותיה, ועיין דרכי משה סימן שדמ אות ב: [ב] [וא] אחר שחרש בה כ"ה ברמב"ם שם וכן העתיק ב"י לקמן סעיף ה: [ג] נדצ"ח "ששאלה":

סעיף י' ב' או שהמחהו אצל שולחני כו'. לשון ספר חסידים כו' או שתבעו כו' או שהמחהו כו'. דרשין [שם] אמן, שיש לך (תמורה"ל) [תחריט"ו], אם תשכיר סופר לכתוב לך, תמנה עמו שלא תהיה אמן. אמן, ולא כשהמחהו אצל חנוני: כאן ומכל מקום אם רצה צלל תלין פועלם שכיר, שמה כשימצע לא יהיה לך ליתן לו, ואף על פי שמתעב מנאי עמו תמן לו כשימצע אם מוכל, ואין צוה מתנה על מה שכתוב במורה, שהרי אמרו חכמים [ב"מ פ"ג ע"א] אדם מתנה עם פועל להאכילו לחם צר ומים לתן, אע"פ שחייב להאכילו כסעודה שלמה, עכ"ל. [עין לעיל סימן קכ"ו סעיף ב' ומ"ש שם [סק"ג]]:

סימן שם סעיף א' ודוקא שאירע אונם מחמת השואל כו'. *עיי' צעיר שזמן שכתב ז"ל, אבל אם אירע שלא מחמת השואל כגון השואל בית מחזירו ושקרף צאונם, אינו חייב לשלמו, עכ"ל. ולא דק, דכסה"ג בלאו הכי פטור משום דלון דין שומרים בעבדים וקרקעות וכמ"ש צעיר שזמן בעלמו כסימן ש"א סעיף א':

לא תבעו כו' או שתבעו ולא היו לו מעות ליתן לו כו' או שהמחהו אצל שולחני ליתן לו *יקבל עליו ליתן לו אינו עובר *אפילו אין לבעל הבית ביד שולחני כלום כו' ומכל מקום אם רצה השכיר לחזור בו שלא לקבל מהשולחני אלא מבעל הבית הרשות בידו. הנה"ל ואם קנו מידו לא יוכל לחזור בו. יא דיני שכיר שנשבע ונטל נתבאר בסימן פ"ט.

סימן שם סעיף א' ודוקא שאירע אונם מחמת השואל. עין כמ"ע ס"ק א' במה שהשיג על העיר שזמן שכתב לאפוקי השואל בית מחזירו ושקרף כו', משום דכסה"ג בלאו הכי פטור דלון דין שומרים בקרקעות. יפה השיג עליו צוה, ועוד יש להשיג עליו דשאל בית האונם הוא מכה השואל כיון דכרשמו הוא, ודוק*:

משה"א סק"א

הלכות שאלה

סימן שם

השואל חייב באונם שמתה מחמת מלאכה ואם שלחה על יד בנו או עבדו

ובו ח' סעיפים

א השואל מחזירו בהמה או מטלטלים *ובאונם בידו כגון שמתה או נשבר או נשבה חייב. הנה"ל ודוקא

ציננים ומקורות (ו' ה"ל"ש שם ב"מ פ"ט סי' מ"ב והטור סעיף ט', ד"מ ט', עין לעיל רס סימן ז"ל סעיף ב').

ערך להם

אלא דבר מועט שידוע שחייב לו אפילו בלא חשבון. [ב"י סעיף ח' בשם נמוקי יוסף סי' ע"ב מדפי הרי"ף]. סעיף י' בסופו. קנו מיד השכיר, או שהיו לבעל הבית מעות ביד השולחני והמחהו במעמד שלשתן על השולחני, או שאמר שכיר לבעל הבית אני פוטרך, אין השכיר יכול לחזור בו אחר כך. [טור סעיף ט']. סימן שם סעיף א'. כגון שמתה או נשבר או נשבה כו'. עין לעיל סימן ע"ב דין מיד.

ביאור הגר"א

סעיף י' ח. ויקבל כו'. ח"ש שם [ב"מ ק"ב ע"א] חוזר לו כו'. (ליקוט) ויקבל כו'. דל"כ אין לחם כלום על השולחני כיון שאין לו אלא השולחני (ע"כ): ט. אפילו אין כו'. דל"כ לא קלמר רבה [שם] שחזר, דקיימא לן [גרשין י"א ע"ב] דמעמד שלשתן קני. ר"ף [ב"מ ס"ח ע"א מדפי הרי"ף] ואשר פוסקים וכמ"ש כסימן קכ"ו סעיף ב'. וירושלמי [שבועות פק' כל הנשבעין (ס"ו) ה"ה] דקלמר הדל דחיימא כו', ק"ל כרז שמת, וק"ל כרזה דמתני' [ב"מ ק"א ע"א] דייקא כוונתה, כמ"ש שם מדקתני כו'. שם [בדרי"ף]. ח"ש [בשד"ץ] ומכל מקום כו': י. ואם קנו כו'. מוס' שם [ק"ב ע"א] ד"ה חוזר כו', וכמ"ש כמנהגין כ"ד ב':

סימן שם סעיף א' א. (ליקוט) בהמה או מטלטלים. עין רס פ"ט דמ"ז ז"ד ב' והא בעיה מונוי כו' אי בעית אימא בשאלת כו' (ע"כ): (ליקוט) או מטלטלים. ב"מ ז"ד ב' ואי בעית אימא בשאלת כו', ושם ז"ו ב' וז"ל אי ואשר מקומות (ע"כ): ב. (ליקוט) כגון כו'. ע"ש [צ"ד ע"ב] בשלמה שטורה כו' (ע"כ): ג. ודוקא כו'. וזה הטעם דמתה מחמת מלאכה פטור, ועין ש"ך ס"ק ה':

ה. צריכתא שם דף ק"ב ע"א. ש. שם צמחנה ושם צברייתא. ת. וכתב הכ"י [שם] לשון הרמב"ם [שם] ויקבל הרי זה פטור, ומפרש רבינו [הסוחר] דהיינו שקיבל עליו (שם) ליתן לו. א. טור [שם], וכן פירש רש"י שם צמחנה [ק"א ע"א ד"ה הסוחר], וכן מצאנו שם צברייתא [פ"ח ע"א מדפי הרי"ף] והמוס' [ק"ב ע"א ד"ה חוזר] והר"ש [פ"ח ע"א ח"ג]. ב. פלוגמא דרז שמת ורבה שם דף ק"ב ע"א. וכתב הר"ש שם, הלכה כרבה דלא חשיב ליה מחילה, דמתנימין דייקא כוונתה, ומכאן ראייה דמחילה לא בעי קנין, דאי בקנין פשיטא דלית חוזר וכו', ואפ"ה אמר רז שמת דלית חוזר משום דמחל לו, ורבה דלמר (*לית) חוזר משום דלא חשיב ליה מחילה, ע"כ. וכן כתבו המוס' שם [ד"ה חוזר] וגם הרי"ף [שם] פסק כרבה. ג. כתב הר"ש ב"ד דכחצות [ס"י ל"ב] שכיר שנשכר אצל בעל הבית לזמן ידוע וקנה לו בגדים, ויח"א יאל תוך זמנו כההוא דלמחרת [ב"מ ע"ז ע"א] פועל חוזר אפילו בחלי היום, ארעמא דהכי לא יחזי ליה, אבל אם יאל בזמנו, כיון דידע בעל הבית דלמחרת לשכיר למיפק בזמניה איכתיב ליה לאתנויי, ומדיחיה ליה בשתם גמר ומקני ליה, עכ"ל. מגלין שו"ע ח"מ ז"ל.

והטור ע"פ הרא"ש

סימן שם סעיף א' א. לשון הטור [סעיף א'] וכן כתב הרמב"ם רש הלכות שאלה ופקדון. ב. מפורש במורה [שמות כ"ב י"ג] ומשנה פקד (ח' ט'):

פתחי תשובה

לך מעות בריוח שתוכל ליתן לו כי תצטרך להוציאם, אבל אם לא יהיו כלל אינו עובר אפילו בלא תנאי בדלקמן: ז. לא תבעו. כתב בספר שער משפט [סק"ב וז"ל], ובזוהר קדושים [דף פ"ה ע"א] מבואר דרז דאמר לו הפועל יהא השכירות בידך, אין לעכב השכירות תחת ידו אם לא לבחור דיהיב ליה, יע"ש, וכן משמע פשטא דמתני' דקתני [ב"מ ק"א ע"א] לא תבעו אינו עובר עליו, משמע מיעבר הוא דלא עבר הא איסורא איכא, וכה"ג דייק הש"ס בפרק הפועלים דף צ' [ע"א] כו', ע"ש: ח. או שתבעו ולא היו לו מעות. ובשו"ע של הגה"ח מהר"ש זלמן [הלכות שאלה ושכירות סעיף י"ח] כתב בשם הארי"ל, דמ"מ מידת חסידות ללוות ולפרוע לשכיר בזמנו, ע"ש: ט. ויקבל עליו ליתן לו. עין בב"י [סעיף ט'] שכתב וז"ל, וקצת משמע שאפילו לא נתחצה הפועל בהמחאה זו, כיון שקיבל עליו הלה ליתן לו שוב אינו עובר עליו, עכ"ל. והביאו ג"כ הפרישה [שם], ועיין בבחלת צבי מה שכתובתי בזה:

חידושי רעק"א

סעיף י'. או שתבעו. י"ב, ואם תבעו ע"י שליח, עיין במשנה הלכות קטנות ח"ב סי' ל"א, ודבריו לא י"ל: שם. ולא היו לו מעות. י"ב, וזה הוא צעור [שם] וי"א דעמי דקדוק לשון צוה, דמשמע דלסוף אין לו מעות אף דיש צוה כסף אינו עובר, ובצריכתא [ב"מ ק"ב ע"א] קמי יכול אפילו אין לו, מלמד לומר אמן, משמע דוקא אין לו כלל. ונחמין להר"א מזה מקצ"מ כמז אז שאין לו כלום ליפרע ממנו וכו', ושם בחיטך כתב, אבל אם אין יכול לפרעו בלחוד יום אלא יאכד הרבה משלו לא חייב הכחצו בעל הבית הדומה, עכ"ל. ועין משנת מולל מאה סי' מ"ה, ועין מה (שכתב בגליון) [שכתובתי בגליון] שו"ע יו"ד סימן (ק"ע) [ע"ז] סעיף ח' בהג"ה:

שם. ומ"מ אם רצה השכיר לחזור בו. עין מה שכתבתי בגליון סמ"ע רס סימן ע"ג [סק"ג]. סימן שם. סעיף א'. השואל מחזירו. בעד ששאל, עין בגליון סימן תכ"ד סעיף ט' [בד"ה אבד השכירות]. שם. בהמה או מטלטלים. ושאל ספר אין כל הנאה על דהמשאל להנה מרועה דרז יוסף. עין ש"ך סימן ע"ב סק"ב. שם. ובאנו בידו. ודוקא אם הוקעה בהמה, אבל אם יאכל והיאקה לא. סמ"ע סימן שצ"ו סק"י. ועין סימן ח"א [בסמ"ט] סק"ג. שם. כגון שמתה או נשבר או נשבה חייב. עין בגליון סימן שמ"א סעיף ו'.

סימן שם סעיף א'. השואל מחזירו. י"ב, שאל שופר למקוה צו קיעת מזה, וי"ל דלית חייב באונם דהנאה מזה לא הוי הנאה. ממה אפרים הלכות מרים סי' כ"ד:

(ה) כתב הרמב"ם וכו' ומתה תחתיו באותו הדרך וכו'. זה מכה נרגליה בפשיעת השוכר כגון ששינה זה ולא היה מחמת כלי. והכי איתא להדיא גרמנ"ס שם: ומ"ש ויראה מלאכה פסקו חכמי גרפת (מוס' גיטין מנ: ד"ה ושור) כיון דסופה מדבריו וכו'. כך הנינו כל הגדולים מדבריו והשיגו עליו כמו שהשיג דאזי ורעא פליגי פסקה החובל (ב"ק פו.) גבי הכזה על ידו וסופה רצונו משם הרא"ש:

מאילו וסופו לחזור פטור: (ד) אבל אם נכחשה מאליה ומתה אחר כך שהוא חייב לשלם כיון שאינה בעין משלם כמו שהיתה בשעת שאלה: (ה) ג כתב הרמב"ם השואל מחבירו בהמה לילך בה למקום פלוני ומתה [תחתיו] באותו הדרך או ששאל דלי למלאות ונקרע ונפל לבור בשעת מילוי וכל כיוצא בזה פטור שלא שאלה אלא לעשות מלאכה זו והרי לא שינה עד כאן לשונו. ויראה מדבריו שאינו פטור אלא אם כן מתה בשעת מלאכה ממש. אבל אדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב מתה מחמת מלאכה היינו כגון שדרך הילוכה נכשלה ונפלה ומתה והשואל לא שינה בה ולא פשע בה או נתייגעה ונתחממה ומתה. אבל אם מתה בדרך ולא הרגיש בה עייפות טורח הדרך לא יוכל לישבע שמחמת מלאכה מתה דשמא אם היתה עומדת על אבוסה היתה מתה. אבל היכא שנכנס בה חלשות ועייפות מטורח הדרך אפילו שלא מתה מיד אלא מתנונה והולכת זמן חשיבין ליה אלא שנת דאינו עשוי לימכר הילך לא חשיב אפסחיה מכספיה ועוד דאדם דמיו יקרים והקוונה פוחת מעט מדמיו כיון דסופו לחזור אצל גבי שור נקרא נזק שעשוי לימכר ונפחתו דמיו עכ"ל. ודברי רבינו כלן כדעת חכמי גרפת שלדבריהם נכחשה דהדר אפילו שלא מחמת מלאכה פטור:

(ד) ומ"ש אב"י אם נכחשה מאליה ומתה אחר כך שהוא חייב לשלם כיון שאינה בעין בשעת שאלה: (ה) ג כתב הרמב"ם השואל מחבירו בהמה לילך בה למקום פלוני ומתה באותו הדרך או ששאל דלי למלאות ונקרע ונפל לבור בשעת מילוי וכל כיוצא בזה פטור שלא שאלה אלא לעשות מלאכה ממש. ויראה מדבריו שאינו פטור אלא אם כן מתה בשעת מלאכה ממש. אבל אדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב מתה מחמת מלאכה היינו כגון שדרך הילוכה נכשלה ונפלה ומתה והשואל לא שינה בה ולא פשע בה או נתייגעה ונתחממה ומתה. אבל אם מתה בדרך ולא הרגיש בה עייפות טורח הדרך לא יוכל לישבע שמחמת מלאכה מתה דשמא אם היתה עומדת על אבוסה היתה מתה. אבל היכא שנכנס בה חלשות ועייפות מטורח הדרך אפילו שלא מתה מיד אלא מתנונה והולכת זמן חשיבין ליה אלא שנת דאינו עשוי לימכר הילך לא חשיב אפסחיה מכספיה ועוד דאדם דמיו יקרים והקוונה פוחת מעט מדמיו כיון דסופו לחזור אצל גבי שור נקרא נזק שעשוי לימכר ונפחתו דמיו עכ"ל. ודברי רבינו כלן כדעת חכמי גרפת שלדבריהם נכחשה דהדר אפילו שלא מחמת מלאכה פטור:

(ד) ומ"ש אב"י אם נכחשה מאליה ומתה אחר כך שהוא חייב לשלם כיון שאינה בעין בשעת שאלה: (ה) ג כתב הרמב"ם השואל מחבירו בהמה לילך בה למקום פלוני ומתה באותו הדרך או ששאל דלי למלאות ונקרע ונפל לבור בשעת מילוי וכל כיוצא בזה פטור שלא שאלה אלא לעשות מלאכה ממש. ויראה מדבריו שאינו פטור אלא אם כן מתה בשעת מלאכה ממש. אבל אדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב מתה מחמת מלאכה היינו כגון שדרך הילוכה נכשלה ונפלה ומתה והשואל לא שינה בה ולא פשע בה או נתייגעה ונתחממה ומתה. אבל אם מתה בדרך ולא הרגיש בה עייפות טורח הדרך לא יוכל לישבע שמחמת מלאכה מתה דשמא אם היתה עומדת על אבוסה היתה מתה. אבל היכא שנכנס בה חלשות ועייפות מטורח הדרך אפילו שלא מתה מיד אלא מתנונה והולכת זמן חשיבין ליה אלא שנת דאינו עשוי לימכר הילך לא חשיב אפסחיה מכספיה ועוד דאדם דמיו יקרים והקוונה פוחת מעט מדמיו כיון דסופו לחזור אצל גבי שור נקרא נזק שעשוי לימכר ונפחתו דמיו עכ"ל. ודברי רבינו כלן כדעת חכמי גרפת שלדבריהם נכחשה דהדר אפילו שלא מחמת מלאכה פטור:

(ה) כתב הרמב"ם השואל מחבירו כו' ומתה תחתיו באותו דרך כו'. כל"ל וכן הוא נמימוי פרק א' מהלכות שאלה דלי לא לא היה נשעת מלאכה: ויראה מדבריו שאינו פטור אלא אם כן מתה בשעת מלאכה. וכמו הרמב"ם נסמך מ"ג דטעמא דגרמנ"ס לפי שהוקשה לו איך נדע שמחמת זה מתה הסהמה ולכן פירש כן שכל שנת נשעת מלאכה נחלה ונאמר דמחמת מלאכה מתה ונשעת מלאכה או נאמר שלא מחמת מלאכה מתה ועדיין אין דבריו נכונים וכבר השיגוהו הרשב"א והרמב"ן ז"ל עכ"ל:

דרישה
הבשר מחמת פשיעה אפילו הכי פטור כיון דסופו לחזור וכמ"ש בשם שם סוף סימן ש"ז ועוד כיון דהרא"ש הביא דברי החולקים על חכמי גרפת באחרונה משמע דהכרע כוותיהו והיאך יפרש רבינו כאן דלא כוותיהו. לכן נראה דרבינו סבירא ליה לחלק דשאני בהוכחשה מאילו באונס וגם סופו לחזור דהכל מודים בזה דלא מיחייב עליה כיון דאונס הוא ואינו דומה לגשברה או מתה דאין סופו חוזרים ולא כתב הרא"ש ורבינו דיש חולקין על חכמי גרפת כי אם כשבאה ההכחשה מחמת פשיעת השוכר וכמפורש בדברי הרא"ש ורבינו בהדיא שם ועדיין מה שכתבתי עוד לעיל סוף סימן ש"ז (פרישה ט"ו) מזה:

הגהות והערות
ד' פירוש אדם שהזיק שור ולא היה כההוא דפרק החובל (פד ע"א), (פלוטא חרפתא ט"ק ח): ה' תוספות גיטין מב ע"ב ד"ה ושור בשם ר"ח ועיין מרדכי בבא קמא פרק החובל סימן פו' דהובא דין זה בשם הר"ר חיים מפרי"ז עיי"ש: ו' נוסף ע"פ הרמב"ן שלפנינו: ז' תוקן ע"פ הרמב"ן: ח' פירוש עייפות, עיין ב"מ לו ע"ב, עז ע"א, וברש"י שם: ט' עיין שיטה מקובצת בבא מציעא צו ע"ב ד"ה אבל הרשב"א כתב: י' הביאו הכסף משנה שם:

שלחן ערוך השלם >מהדורת פריעדמאן< - כה חו"מ ט (רצא - שנת) קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 240הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

או לוקח, והכל כי נמי הו' יורש אחי חייב באונסין מ"ש
מיתומים שהניח להם אביהם פרה שאלה ומתה אינם חייבים
באונסיה, ולפי מ"ש הראב"ד ז"ל גבי יתומים דאם נשתמשו בה
חייבים באונסיה דכיון דאחיוקו ונשתמשו בה צמורת שאלה
אחיוקו בה, ומה שאמרו דאינם חייבים באונסיה היינו היכל
דמתה בגגם אחי שפיר נמי הכא דכל שהודיעתו ה"ו חייב היכל
דנשתמש בה כמו יורש. ולפי זה למדנו דגבי יתומים ג"כ כל
היכל דלא ידעו שאינה של אביהם אחי נשתמשו בה הרי אלו
פטורים ואפי' מפשיעה דהא לא קבילו עליהו שמירה. איברא
דלפי מ"ש דחייבים בגניבה ואבידה הואיל ונהנה אחי לא ידעו
ג"כ חייבי ומ"ה אינפריקו לומר גבי בעל לוקח הו' כדי לפטור
אפי' מפשיעה, ויותר נראה דכל כמה דלא ידעו שאינה של
אביהם לא שייך לומר הואיל ונהנה מהנה דלא נשתמשו בה אלא
מפני שפטורים שהיתה שלהם ומאי דנקטו גבי בעל לוקח הו' ולא
אמרו יורש הו' היינו כדי לפטורם אחי כשידע שהיא שאלה.
אבל לפי הנראה מהחולקים על הרמב"ם וס"ל דאפי' הודיעה
האשה לבעלה שהיא שאלה ה"ו פטור ואפי' נשתמש בה ז"ל מה
שהקשינו לעיל. ונראה לע"ד דאפשר דס"ל דדוקא נקיט לה
בכה"ג דשאלה והדר אינסינא דאז וזה הבעל נפרה להשתמש בה
כמו שיראה. אבל בא"ח ששאלה פרה או כלי לעשות מלאכה
כגון למרוש שדה של נ"מ או לרכוש היא. ענמה עליה בה לא
חשיב בעל כלוקח להשתמש בה במלאכתו, וראיה לזה מההיא
דנצי שם לעיל מינה אשה ששאלה ונשאל לבעלה מהו ופרש"י
ששאלה פרה למרוש בה נ"מ מי חשיב בעל כשואל וקרי' בה בעלי
עמו ואם אינא דבכה"ג ג"כ חשיב בעל לוקח על גוף הפרה אם
כן מאי מקפיקא ליה אי חשיב כשואל, אלא מוכח דכל כה"ג דלא
שאלה אינה אלא לעשות מלאכה אין לבעל לשנותה למלאכה.
ולפי זה נראה לי דהאשה ששאלה משכנתה כלי אחד לעשות
מלאכת הבית הנריכה לה ולבעלה דכל שידע בה בעלה ה"ו חייב
משום שואל כיון דמטי ליה הנאה דהבעל חשיב שואל, ואפי'
בשאלה אינה כלי להתקשט בו כחב הראב"ד נמשכה דאי פשע
בהם הבעל ה"ו חייב (ועיין בטור סי' שמ"ט) וה"ט משום דכל
שנאו לרשותו ה"ו מחייב בשמירתו דהאיש חייב במלאכת אשתו
הנריכה לה:

וראיתי להרמב"ם בא"ח סי' רמ"א שהשיב על מי שהניחה
תכשיטין לנלה להתנאות בהם ואח"כ כשרצתה בעלת התכשיטין
ליקח אותם לא הניח החתן ואמר שאל יארע בהם שום אונס
שהוא יתחייב דפטור החתן מלשלם כיון שלא נשתמש הוא בהם
יע"ש, ולע"ד אי"כ דהא ודאי מטיא ליה הנאה לחתן בהתקשט
עמהם הכלה וחשיב כאלו נשתמש בהם ואפי' כי לא מטיא ליה
הנאה לחתן ה"ו מחייב מדין ערב שטפ"י של זה שאמר ואני
אשלם הניחו לה התכשיטין:

סימן ג

מי שהשאל ספר לחצרו ונאנס מידו כתב הר"ן בחשו' שאינו
חייב באונסין דכיון דמזוה עבד נמצא שאין כל הנאה של שואל

סימן ד

מי ששאל ספר כדי ללמוד בו ונתקלקל הספר מחמת מה שלמד
אי חייב השואל, או נימא דפטור מכיון דנתקלקל מחמת מלאכה
ושואל פטור במתה מחמת מלאכה או בנכחשה מחמת מלאכה.
איברא דלפי הטעם דהיינו הרמב"ן והרשב"א ז"ל לפטור במתה
מחמת מלאכה ואפי' דשואל חייב בכל האונסין משום דמתה
מחמת מלאכה או נכחשה המשאל פשע בה דאיעבי ליה לעיומי
נפרתו אם היתה ראויה למלאכה וכיון דלא עיין ואושלה אינה
דאפסיד אנפשיה עכ"ד, ירא' דנ"ד דלא שייך האי טעמא לומר
דפשע המשאל הרי השואל חייב לשלם. אבל דברי הרמב"ן אלו
נראה דלאו כ"ע מודו ליה שהרי כתב הרמ"ה והביאו הטור סי'
ש"מ דהשואל צהמה לילך למקום ידוע ונאו עליו לטעים ואנסיה
ממנו דחשיב שפיר מתה מחמת מלאכה. והביא ראיה מההיא
עובדא דשאל שונרא והחס ודאי לא פשע המשאל ואפילו הכי
פטרו, ואפילו למ"ש הטור דהראב"ד ז"ל חילק ע"ד הרמ"ה, לא
חילק עליו מטעם זה של הרמב"ן ז"ל אלא משום דס"ל ז"ל
דנעילה לטעים לא חשיב זה מחמת מלאכה שאפילו לא היה

פלוגי טובים יותר לאכול והיו מלי לאכול מגפן זה שטושה, אבל כאן שפיר מסיק אדעתיה דאם יתבטלו העגבים יאכל הרבה, וכי שכרו סתמא על דעת שיעשה כפי דין שלא יאכל מזל ספק על דעת זו שפרו והיו כמו שהתנה עמו, ולכן לא נזכר בעור גבי כשיא ז' דאם תפסו אין מוסיפין מידו ועיין לח"מ, רק דמשיג הראש"ד על מה שהביא מקרא שנאמר ואכלת עגבים, עגבים כמו שכן ודרשא זו לא מלאנו רק כשיא היא בגמרא, ועיין פ"ז (דף לז) שלא דרש מים שלא נשתנו יע"ש לפי המסקנה :

אבר מש"כ בהשגות ולא עם הפת משום איסור טבל אינו מוכן דהא ברייתא אמרה בפסם לא יאכלו אלא א"כ כטלו רשות מבטלה"ב, הרי דנטיילת רשות מועיל שואל כפת וליכא משום איסור טבל, רק ספת אינו אוכל אף כנטל רשות מבטלה"ב יע"ש, משום דתדתי קבעה ספיתא. ואולי סובר דבקלן כמו דשמים קובע למעשר, כן אכילה כפת קובע למעשר אף באחת, ולא ידענא מנא ליה הא מלפא חדתא וז"ע :

פרק יג

הלכה ה

השוה רבנו דין תרומ"ע של דמאי לגדולי תרומה, ובהל' תרומות סוף פ"א כתב מהמסנה דתרומות מולה כפיפות בנארי בהמה ונותן לתוכן מאותו המין כו'. אמנם לשיטת הרמב"ן שהביא ר"ן בסוכה פ"ג דתרומ"ע של דמאי מאכילין לעניים ואכסנאי ע"ג אפשר דאינו נריך להביא כלל מאותו המין, וא"ש מה דאמר הגמרא השתא דאסית להכי תרומה כו' בתרומ"ע דמאי, דלכן סתמה הברייתא דעובר משום לא תחוסס ולא הזכירה דמביא מאותו המין, ולפ"ז יתישב אמאי לא מוקי בתרומות לקוח לשיטת ריב"ס דקודם מירוח פסור מן הסורה משום דלא הוי דינו כגדולי תרומה ולריך להביא מאותו המין ודוק :

הלכות שאילה ופקדון

פרטת דרב יוסף לא עדיפא ממזכרית ארי היינו שמזכרית העני מנכסיו ופסור וגם במזכרית הנאה שרי, ומירלו שמזכרית ארי אינו רק שמזכרית מזכרית ארי ממנו אבל לשקול בנכסיו מזכרית ולהזכרית ממנו ארי אסור, וכן פורע חובו של מזכרית במזכרית הא שיעול המזכרית מנכסיו ויפרע חובו אסור, כן הכא הוא נוטל בחפץ מזכרית האבוד ומזכרית ארי מעגמו לכן ודאי דאסור ע"ש, וא"כ נחוי במלוה על המשכון הלא אינו רק מזכרית ארי, וע"כ דכמה דנוטל משכנו של מזכרית ומזכרית ארי היינו עני, מנכסיו, זה הוה שכן, וא"כ במשאל ספר או מלוה מעות לר' מאיר האם הוא מזכרית ארי עם נכסיו מזכרית ארי, ומה שמקבל מזכרית הלא לא עדיפא מכל מזכרית ארי וכו', ועל כרחין דלימא אמר לזה הר"ן דוקא בגידון ידיה שהשאל ספר ונתן משכון, ע"ז אמר דהוי משכך כמלוה על המשכון, דנכסיו מזכרית מזכרית מנכסיו הוא ושו"ש הוי, כן הכא אין כל הנאה שלו, אבל משאל ספר בלא משכון ודאי הוה רק מזכרית ארי ולא חשיבא שכן, יעוין בשו"ע סימן שמ"ב, וכן הכא במלוה מעות, האם הוא מזכרית ארי עם נכסיו מזכרית מנכסיו, רק דכמה דמקבל הלוה המעות בזה המלוה מזכרית ארי מנכסיו, א"כ למי נתייחס ההכרחה להלוה, דאם מקבל משכון הרי מזל השואל או הלוה עדיפא ליה בלא משכון. רק דהמשאל או במלוה רוצה במשכון, א"כ המלוה עושה ההכרחה בנכסיו מזכרית בזה שמקבל מזכרית מנכסיו, אבל מלוה או משאל למחזיק הלא תאמר דיהא כאלו נעשה מעוה זו שלא מדעתו - ל' משאל דלא הוי רק מזכרית ארי מנכסיו

לפורעו ואינו עובר בכל תלין כו' ומו אינו עובר שאינו עובר אלא בוקר ראשון. והשגתי מירושלמי מפורש בראש השנה פ"ק הלכה א' ר' בון בר"ה בעי שלמה שנתו בעלמא אפשר לומר הוא אינו כשר [דנדרים ונדבות אין קריבין ביום טוב] ועובר כהדא לא ילין חלב פני עד בוקר ואימורי מול קריבין ביו"ט כו' אמרה תורה הקריבנו מבטור יום שלא יבא לידי כל תלין והכא הקריבנו מבטור יום שלא יבא לידי כל תאחר יע"ש, הרי דמפרש שהקריב מבטור יום שלא לבא לידי כל תלין ומפיק מיניה לבל תאחר, כן הכא תחון התורה שמתרענו מבטור יום שלא להלין פעולתו עד בוקר. והנה הגמרא דילן בפסחים פריך המיד נשחט דחיקא להו לפרש קראי שנתו כו' אבל בודאי בלא תלין עובר שהיה לו לפורעו מבטור יום כפת גמר מלאכתו, ועיין תוספות ברכות (דף ט) סד"ה ר' אלעזר בן עזריה יע"ש. ומלאתי אח"כ בספר המינוך פ' תזא שכתב שיש לדון בזה יע"ש. ויעוין שו"ע סימן ע"ג ס"ז, כנשבע לפרוע ביום פלוגי והיה שבת יע"ש ודוק :

פרק יב

הלכה י ולא יהיו בניו או אשתו מהבהבין לו השבלין באור כו' :

בהשגות זה כשיא דלא איפסקא, פירוש דלא בא להסיג על מה שלא כתב רבינו דאם תפס לא מפיקין מיניה, דא"כ היה לו להסיג גם על עושה בגפן זו אינו אוכל בגפן אחרת דכתיב הוה בגמרא, ועוד דנראה דכיון דמספקא לן אם בניו ואשתו מהבהבין לו א"כ כי שכרו אדעת שיעשה כפי הדין שלא יתבטלו ליה עגבים, שכרו, והיו כמו שקלן והתנה שלא יאכלו וכי אכיל מפיקין מיניה, ודוקא עשה בגפן זה ואכל בגפן אחר דלא שייך לומר דהוי כהתנה עמו שכרי שכרו על מלאכת הכרם ומלי לעשות בגפן האחר ולאכול פירותיו, ועוד דלא מסיק הכעלים אדעתיה שיהיו פירות האחרים של גפן

פרק א

הלכה א השואל בלים או בהמה וכו' חייב לשלם הבל :

פירוש לא מציעא כלים דכל הנאה שלו רק אפילו בהמה דבעי מזוני ונטירותא ככ"ז רוב הנאה שלו וכמפורש בגמרא, ורבינו נסים בתשובה כתב דשואל ספר מחזירו ללמוד בו לא הוי שואל משום דאין כל הנאה שלו דהמשאל ספר מלוה עבד ומיפטר מלתא פרושה לעניא ונמלא דגם איבו נהנה לכן אין השואל חייב באונטין, וביאור דבריו אף ע"ג דשואל בהמה אין כל הנאה שלו, דשואל בהמה הוי לשעת השאלה כמו הכעלים ומה תאמר דנותן לה מזונות ומינער לה אטו פרה ידיה מי לא בשו למיחב לה מזונות ולמה נותן לה השואל מזונות הלא אף בשביל מלאכת השואל אלא נשאר לבטלים שום הנאה לשעה זו כה דהוי כאלו היתה פרה של השואל עצמו וכי מהה איבו נוססיד, אבל בשואל ספר הלא הך הנאה פרושה דרב יוסף הוי כאלו השואל פרע פרושה להמשאל והוי רק שומר שכן, ונממנ"א סימן ג' במחמכ"ג לא רק והנה דברי ר"ן הובא להלכה סי' ע"ב בסמ"ע ס"ק כ"א :

אמנם נ"ל דלא כיון לזה רבינו נסים וכבר הקשו עליו מהא דבפרק ב' דקדושין (דף מו) אמר לענין אונסין כו"ע לא פליגי דלא גרע משאלה ואמאי הא המלוה מלוה עבד ונהנה פרושה דר"י, ולכן נראה דבמסופות נדרים (דף לג) הקשו דהא